

Bydgoszcz, 25 lutego 2019 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.6.2019. JDa/ AJe

**Pani
Marlena Kantanista
Kierownik
Gminnego Ośrodka
Pomocy Społecznej
Jeziora Wielkie 106/4
88- 324 Jeziora Wielkie**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. poz.1477) w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, Jeziora Wielkie 106/4, 88-324 Jeziora Wielkie (zwanym dalej GOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 4 i 11 lutego 2019 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- J.D. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
- A.J. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,

na podstawie Upoważnienia Nr 32/2019 z dnia 25 stycznia 2019 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2017 r. do 3 lutego 2019 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Marleny Kantanista – Kierownika GOPS, p. XX – asystenta rodziny oraz analizę dokumentacji.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art.190. W gminie Jeziora Wielkie ww. zadanie realizuje GOPS.

GOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 29 stycznia 2016 r. przyjętego Uchwałą Nr XVI/85/2016 Rady Gminy Jeziora Wielkie. W dokumencie uwzględniono ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania Ośrodka szczegółowo ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, który stanowi załącznik do Zarządzenia Nr 8/2012 Kierownika GOPS z dnia 2 stycznia 2012 r. Dokument zawiera wyodrębnione w strukturze Ośrodka stanowisko asystenta rodziny i ujmuje przypisane do niego zadania, o których mowa w art. 15, ust.1 ww. ustawy.

Wójt Gminy Jeziora Wielkie upoważnieniem z dnia 5 marca 2012 r., upoważnił p. Marlenę Kantanista do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz wydawania w tych sprawach decyzji.

W wyniku czynności kontrolnych stwierdzono również, że w strukturze jednostki kontrolowanej nie wyodrębniono zespołu do spraw asysty rodzinnej, co nie stanowi naruszenia przepisu art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

W okresie objętym kontrolą gmina opracowała i realizowała 3-letni gminny program wspierania rodziny na lata 2016-2018, przyjęty Uchwałą Nr XXII/113/2016 z dnia 29 sierpnia 2016 r. Celem głównym programu było stworzenie zintegrowanego systemu wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Program zakłada realizowanie celu głównego poprzez wdrożenie i realizowanie szczegółowych celów operacyjnych. W programie zawarto diagnozę problemów środowiska lokalnego, w oparciu o wyniki ankiet przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy. Ponadto dokument zawierał informacje o podmiotach współrealizujących program, wskaźniki, informacje z zakresu finansowania i ewaluacji programu. Koordynatorem realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Jeziora Wielkie był Kierownik GOPS.

Przygotowany został projekt Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019-2021. Cel główny programu zakłada tworzenie warunków sprzyjających wspieraniu rodziny i jej prawidłowego funkcjonowania poprzez stworzenie zintegrowanego systemu wspierania rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Dokument oczekuje na uchwalenie na sesji Rady Gminy.

W okresie objętym kontrolą Kierownik GOPS dopełniła obowiązku rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny. W dokumencie opisano

wykonanie zadań, o których mowa w art.176 ustawy o wspieraniu rodziny. W dokumencie wykazano potrzeby związane z realizacją zadań na kolejny rok.

Sprawozdanie za rok 2017 zostało przekazane do Rady Gminy w dniu 29 marca 2018 r., co stanowi dopełnienie obowiązku wynikającego z art.179 ust. 1 ww. ustawy.

W okresie objętym kontrolą GOPS zatrudniał następujących asystentów rodziny:

- p. XX – w ramach umowy zlecenie, w okresie od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2017 r.,
- p. XX - w ramach umowy zlecenie, w okresie od 4 września 2018 r. do chwili obecnej.

Asystenci rodziny obejmowali pomocą:

- w 2017 r. 11 rodzin, w tym brak rodziny zobowiązanej do współpracy przez Sąd. Z czterema rodzinami praca została zakończona,
- w 2018 r. 9 rodzin, w tym brak rodziny zobowiązanej do współpracy przez Sąd. Z sześcioma rodzinami praca została zakończona.
- W 2019 r. (do dnia kontroli) 4 rodziny, w tym brak rodziny zobowiązanej do współpracy przez Sąd.

przy zachowaniu zasady, iż asystent równocześnie nie pracował z więcej niż 15 rodzinami.

W okresie od 1 stycznia 2018 r. do 3 września 2018 r. w Ośrodku nie był zatrudniony asystent rodziny. W tym czasie Ośrodek czynił starania zmierzające do zatrudnienia asystenta, dwukrotnie ogłaszał nabór na to stanowisko.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudnieni asystenci rodziny posiadali wymagane kwalifikacje, o których mowa w art. 12 ust. 1 pkt. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W aktach osobowych asystentów znajdowały się wszystkie oświadczenia dotyczące spełniania wymagań wynikających z art. 12 ust. 1 pkt 2, 3 i 4 ww. ustawy.

W zakresie czynności asystentów rodziny uwzględniono wszystkie zadania, wynikające z art. 15 ust 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

W okresie objętym kontrolą asystent rodziny p. XX brała udział w bezpłatnych szkoleniach i spotkaniach doradczych organizowanych przez PCPR w Mogilnie. Ośrodek nie zapewnia środków finansowych na szkolenia dla asystentów rodziny, z uwagi na formę ich zatrudnienia, co stanowi naruszenie art. 176 pkt 4b.

Praca asystentów nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystenci rodziny nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystenta rodziny i pracownika socjalnego. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy GOPS podjął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, pracownik

socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Jeżeli z analizy i oceny sytuacji rodzinnej wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występował do Kierownika Ośrodka z wnioskiem o jego przydzielenie, a Kierownik przydzielał rodzinie asystenta.

Rodzina wyrażała ustną zgodę na współpracę z asystentem rodziny, co nie jest formą weryfikowalną i nie można jednoznacznie stwierdzić, że współpraca odbywała się na zasadzie dobrowolności. Zespół kontrolujący wskazał, aby zgoda na podjęcie współpracy odbywała się w formie pisemnej i w tym celu zasadne jest wprowadzenie odpowiedniego druku zgody.

Dotychczas nie było przypadku odmowy przyznania rodzinie asystenta rodziny.

Zbadano dokumentację wszystkich rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą. Asystent dokumentował swoją pracę poprzez: miesięczną kartę pracy, notatki służbowe, okresowe oceny sytuacji rodziny i plan pracy z rodziną. Bieżącą pracę z rodziną, asystenci opisywali w *miesięcznej karcie pracy*. Zespół kontrolujący zwrócił uwagę, iż informacje tam zawarte są zbyt lakoniczne, ogólne i niepełnie odzwierciedlają przebieg spotkania i działania podjęte przez asystenta.

Asystent sporządzał plan pracy we współpracy z rodziną i w konsultacji z pracownikiem socjalnym. Poprzedni asystent – p. XX, nie uwzględniała w planach pracy przewidywanych terminów realizacji zaplanowanych działań. Obecnie zatrudniony asystent p. XX uwzględnia w planach pracy zarówno przewidywane efekty działań, jak i terminy ich realizacji.

Asystenci dokonywali okresowej oceny sytuacji rodziny w formie sprawozdania, nie rzadziej niż co pół roku. W dokumentacji prowadzonej przez p. XX, w kilku przypadkach miało miejsce sporządzenie okresowej oceny sytuacji rodziny po terminie, co było spowodowane jej nieobecnością w pracy z powodu zwolnień lekarskich.

W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem*.

Zgodnie z oświadczeniem Kierownika GOPS, asystent rodziny prowadził monitoring funkcjonowania rodziny po zakończeniu współpracy. W przypadku nieobecności asystenta rodziny, środowiska były monitorowane przez pracowników socjalnych w ramach pracy socjalnej. Długość trwania monitoringu nie jest ściśle określona, jest uzależniona od funkcjonowania rodziny. W trakcie analizy dokumentów prowadzonych przez asystenta, zespół kontrolujący stwierdził niewłaściwe prowadzenie monitoringu (dotyczy rodzin: K.M.B, K.K.K, M.T.K, R.P.S, I.S.N). W związku z brakiem ciągłości zatrudnienia asystenta w 2018 r., w czasie gdy Ośrodek nie zatrudniał asystenta, środowiska były monitorowane przez pracowników socjalnych, notatki z wizyt znajdowały się w dokumentacji rodziny. Następnie pracownik socjalny wnioskował o zakończenie asystentury w rodzinie, co było bezzasadne, gdyż Ośrodek w tym czasie nie zatrudniał asystenta rodziny, więc asystentura nie była prowadzona. P. XX po rozpoczęciu pracy w Ośrodku, również wizytowała te środowiska w ramach monitoringu, pomimo, iż wcześniej Kierownik GOPS wyraził zgodę na zakończenie pracy w środowisku. W rozmowie z Kierownikiem Ośrodka i asystentem rodziny omówiono powyższą nieprawidłowość i wskazano prawidłową formę prowadzenia monitoringu.

Decyzja o kontynuowaniu współpracy z rodziną lub jej zakończeniu podejmowana jest wspólnie przez asystenta rodziny, pracownika socjalnego i kierownika Ośrodka, po dokonaniu analizy i oceny sytuacji rodziny. Zakończenie współpracy asystenta z rodziną następuje w przypadku zrealizowania planu pracy z rodziną i osiągnięcia celów określonych w planie pracy, a także z powodu odmowy współpracy lub zmiany miejsca zamieszkania rodziny. W roku 2018 zakończenie współpracy asystenta z rodzinami nastąpiło wskutek ustania stosunku pracy asystenta.

W zakresie koordynacji poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy *o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”*.

Do chwili przeprowadzenia kontroli, do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej nie wpłynął żaden wniosek wynikający z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.*

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej jest systematycznie prowadzony przez pracowników socjalnych. Pracownicy Ośrodka reagują na każde zgłoszenie dotyczące niepokojących sytuacji w środowisku lokalnym i współpracują z innymi służbami pracującymi na rzecz rodziny.

W zakresie prowadzonego *monitoringu dzieci ze środowisk, w których występuje przemoc oraz jakie służby były zaangażowane w prace na rzecz rodziny.*

Z oświadczenia pani Kierownik GOPS wynika, iż w okresie objętym kontrolą, asystent współpracował z jedną rodziną, w której wystąpiło podejrzenie stosowania przemocy seksualnej. W pracę na rzecz rodziny zaangażowany był pracownik socjalny, a także Policja, służba zdrowia, PCPR w Mogilnie i Sąd Rodzinny w Mogilnie.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

Na terenie gminy Jeziora Wielkie nie funkcjonują placówki wsparcia dziennego, o których mowa w ustawie. Na terenie gminy funkcjonują świetlice szkolne i wiejskie, oferujące zajęcia integracyjne, plastyczne i edukacyjne. Ponadto dzieci mogą skorzystać z obiektu sportowego na terenie gminy oraz oferty Gminnego Ośrodka Kultury i Rekreacji.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: *praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina Jeziora Wielkie zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa terapeutycznego i psychologicznego. Ponadto mieszkańcy gminy mogą skorzystać z poradnictwa prawnego w PCPR w Mogilnie oraz ze specjalistycznego poradnictwa pedagogicznego i psychologicznego dla dzieci w Poradni Psychologiczno–Pedagogicznej w Mogilnie. Szczegółowych informacji w tym zakresie udzieliła Kierownik GOPS.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 3b i 4c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust.2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie gminy Jeziora Wielkie nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym gmina nie ponosiła kosztów związanych z ich funkcjonowaniem i szkoleniem. Z informacji przekazanych przez Kierownika GOPS wiadomo, iż dotychczas Gmina nie prowadziła kampanii promującej taką formę pomocy.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina uczestniczy w kosztach związanych z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2017 r. - wydatkowano kwotę: 5 714,86 zł,
- w 2018 r. - wydatkowano kwotę: 22 794,78 zł,
- w 2019 r. (do dnia kontroli) - wydatkowano kwotę: 3 015,71 zł.

W zakresie realizacji zapisu art. 10 pkt 4: *praca z rodziną jest prowadzona także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną.*

W okresie objętym kontrolą rodzice biologiczni, których dzieci przebywały w pieczy zastępczej współpracowali z asystentem rodziny na rzecz powrotu dzieci do domu rodzinnego.

W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.*

Asystent rodziny współpracował z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej w zakresie opracowania planu pracy z rodziną, uczestniczył także w posiedzeniach zespołu ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2017 r. w dniu 30 czerwca 2017 r.,
- b) za II półrocze 2017 r. w dniu 30 stycznia 2017 r.,
- c) za I półrocze 2018 r. w dniu 2 sierpnia 2018 r.
- d) za II półrocze 2018 r. w dniu 31 stycznia 2019 r.

Powyższa analiza wskazuje, iż w jednym przypadku c) nie zachowano ustawowego terminu określone w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 213).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

Stwierdzone uchybienia, odnoszące się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności GOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynikają z niedostatecznego stosowania obowiązujących przepisów prawa. Istniejący stan rzeczy może skutkować nieprawidłowym funkcjonowaniem jednostki pod względem organizacyjnym oraz niepełnym wykonywaniem ustawowych zadań. Po zrealizowaniu poniżej podanych zaleceń, GOPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonych uchybień jest Kierownik GOPS p. Marlena Kantanista.

Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenia pokontrolne:

1. Przestrzegać ustawowych terminów przekazywania sprawozdań określonych w § 3 ust.1 rozporządzenia w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
2. Zapewnić środki finansowe na szkolenia dla asystentów rodziny, zgodnie z art.176 pkt 4b – Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 371/2017 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 11.12.2017 r., w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.

3. Wprowadzić stosowny druk zgody na podjęcie współpracy z asystentem rodziny.
Termin wykonania zalecenia – niezwłocznie.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)